

หลักปฏิบัติอันเป็นปฏิปทาที่ผาคโพน

ของ หลวงปู่ขาว อนาลโย

การทำความเพียรในขั้นเริ่มแรกและต่อมาจนจิตสงบลงเป็นสมาธิได้แม้จะเป็นความเพียรที่ผาคโพนด้วยการเอาชีวิตเข้าประกันก็ตาม แต่การเพียรต่อสู้ในระยะนี้เป็นการต่อสู้ที่บอบช้ำมาก แต่ผลปรากฏมีน้อยไม่สมคูลกัน ทั้งนี้เพราะยังไม่รู้วิธีการต่อสู้และพากเพียรเท่าที่ควร แต่นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายจำต้องยอมรับยอมโดนความบอบช้ำไปก่อน เพื่อทราบเหตุผลจากประสบการณ์ที่เคยผ่านมา แล้วปรับตัวปรับความเพียรให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในอันดับต่อไป เมื่อการปฏิบัติทางด้านปัญญาแยกแยะร่างกายส่วนต่างๆ ออกคลี่คลายด้วยปัญญาจนปรากฏชัดทั้งอสุภะอสุกัง ทั้งทุกขัง อนิจจัง อนัตตา ในร่างกายโดยลำดับแล้ว นั้นแลความเพียรจึงนับวันผาคโพนโจนทะยาน ทั้งประโยชน์พยายามทั้งสติปัญญาที่ก้าวออกสู่งานในวงกรรมฐานห้า มี เกสา โลมา เป็นต้น ตลอดจนสภาวะธรรมต่างๆ ไป ด้วยความเพลิดเพลินในการพิจารณาและความเห็นตามเป็นจริงในสกลกายส่วนต่างๆ จนตลอดทั่วถึงประสานกับสภาวะธรรมภายนอกซึ่งมีอยู่ทั่วไปว่ามีลักษณะอย่างเดียวกัน หายสงสัยและปล่อยวางไปโดยลำดับ สติปัญญารู้นพิจารณา รูปขั้นนี้ผาคโพนมากผิดปกติธรรมดาของความเพียรภาคต่างๆ ไป แต่ก็เหมาะสมกับงานซึ่งเป็นงานหยาบที่จำต้องใช้สติปัญญาที่ผาคโพนไปตามๆ กัน เช่นเดียวกับท่อนไม้ซึ่งอยู่ในขั้นที่ควรถากอย่างหนักมือก็ต้องทำเช่นนั้น สติปัญญาที่ทำการพิจารณาร่างกายซึ่งเป็นขั้นหยาบก็จำต้องดำเนินไปตามความเหมาะสมของงาน เมื่อสติปัญญารู้เท่าและปล่อยวางขั้นนี้แล้วก็ลดการพิจารณาแบบนั้นไปเอง เช่นเดียวกับ ไม้ซึ่งนายช่างคัดแปลงลงถึงขั้นที่ควรลดจากการถากการฟันอย่างหนักมือแล้วก็ลดไปเองโดยไม่ต้องมีใครมาบอกฉะนั้น

ส่วนนามขั้นนี้ได้แก่ เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ นั้นเป็นขั้นละเอียด การพิจารณาทางด้านปัญญาก็ละเอียดไปตามๆ กัน สติปัญญาที่พิจารณาขั้นทั้งสี่นี้ย่อมเป็นไปอย่างละเอียดสุขุมราวกับน้ำซับน้ำซึมนั่นแล แต่การพิจารณาขั้นทั้งสี่นี้ พิจารณาลงในไตรลักษณ์ล้วนๆ จะเป็นไตรลักษณ์ใดก็ได้ตามแต่ความถนัดของการพิจารณา ไม่มีคำว่าอสุภะอสุกังเหมือนพิจารณาร่างกายอันเป็นขั้นหยาบ การพิจารณาขั้นทั้งสี่นี้จะพิจารณาขั้นใดก็ได้ตามแต่ถนัด เช่น ทุกขเวทนาขั้น เป็นต้น ประสานกันกับกายกับจิต

กับทุกขเวทนา โดยการพิจารณาแยกแยะเทียบเคียง รูป ลักษณะ อารมณ์ ความรู้สึก ว่าอะไรเป็นอะไร ทั้งสามอย่างนี้เป็นอันเดียวกันหรือเป็นคนละอย่าง แยกแยะดูให้ชัดเจน ด้วยปัญญาจริงๆ อย่าสักแต่พิจารณาผ่านไป ไป นั่นเป็นลักษณะของกิเลสทำงาน เอาความขี้เกียจอ่อนแอมาทับเราต่างหากซึ่งมิใช่ทางเดินของธรรม คือสติปัญญาอย่างแท้จริง ดำเนิน จะไม่เห็นความจริงแต่อย่างใด ต้องพิจารณาแบบสติธรรม ปัญญาธรรม จนเป็นที่เข้าใจตามความจริงอย่างถึงใจทุกส่วน

อันความอยากหายจากทุกขเวทนานั้นอย่าอยาก อยากหายเท่าไรยิ่งเพิ่มสมุทัยตัวผลิตทุกข์มากขึ้นเท่านั้น แต่ให้อยากรู้ อยากเห็นความจริงของทุกขเวทนาที่แสดงอยู่กับกายกับใจเท่านั้น นั่นคือความอยากอันเป็นมรรคทางเหยียบย่ำกิเลส ซึ่งทำให้เกิดผลคือการเห็นแจ้งตามความจริงของกาย เวทนา จิต ที่กำลังพิจารณาอยู่ในขณะนั้น ความอยากรู้จริงเห็นจริงนี้มีมากเท่าไร ความเพียรพยายามทุกด้านยิ่งมีกำลังมากเท่านั้น ฉะนั้น จงสนใจเฉพาะความอยากรู้จริงเห็นจริงประเภทนี้อย่างเดียว และผลักความอยากให้ทุกข์หายออกจากวงจรพิจารณาในเวลานั้นทันทีๆ อย่าให้โพล่น้ำขึ้นมากิดขวางได้ จะมาทำลายความอยากประเภทมรรคเพื่อผลให้จมหายไปด้วยไม่รู้ตัว สิ่งที่ต้องการจะไม่เจอแต่จะไปเจอแต่ความกลัวตาย ความอ่อนเปียกเรียกหาคนอื่นมาช่วยเหลือ ซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสสมุทัยทั้งมวลเข้าทำงานในวงความเพียร จึงรีบเตือนนักปฏิบัติจิตภาวนาไว้เกรงจะเสียทำให้มัน เพราะกิเลสมันรวดเร็วมากกว่าธรรมจะตามรู้ตามเห็นทันมัน นักปฏิบัติจิตภาวนาเท่านั้นจะรู้มารยาของกิเลสประเภทต่างๆ ดังกล่าวมาได้ดีประจักษ์ใจและขับไล่ให้สิ้นซากไปได้ไม่สงสัย

การพิจารณาทุกขเวทนาในขั้นนี้มีรูปขั้นเป็นสำคัญ จงอย่าคำนึงความเจ็บปวดครวครวร้ายจะหายตัวจะเป็นจะตาย ยิ่งกว่าความอยากรู้ อยากเห็นความจริงจากกาย จากเวทนา จากจิต ซึ่งพร้อมจะแสดงความจริงให้นักปฏิบัติผู้แก่แล้วกล้าห้ำหั่นกรบ เพื่อเรียนจบ อริยสัจรู้ประจักษ์ด้วยสติปัญญาอันคมกล้าของตนอยู่แล้ว อันความกลัวเป็นกลัวตาย ความอยากให้ทุกข์หายในเวลานั้น นั่นคือแม่ทัพใหญ่ของสกุลกิเลสจะคอยทำลายบัลลังก์แห่งความเพียรทุกด้านให้ล้มละลายอย่างไม่เป็นท่า จงพากันทราบไว้ทุกๆ องค์ อย่าหลงกลมันซึ่งดักรออยู่ปากคอกจะออกกิดขวางด้านทานทางเดินของธรรมอยู่ตลอดเวลาที่ได้ช่องได้โอกาส กรุณาทราบไว้ด้วยว่า กิเลสทุกประเภทไม่พอเร่ออ่อนแอต่อแท้เหลวไหล เชื้อข้าชะชะเหมือนนักปฏิบัติภาวนาแต่กิริยา ส่วนใจปล่อยให้กิเลสหลุดลุดไปถล่ม

ดื่มกินเลี้ยงกันอย่างเอร็ดอร่อยพุงมันนะ ดังนั้นในเวลาที่เราเข้าค่ายเข้าเข็มนระหว่าง
ทุกขเวทนากล้ากับสติปัญญาพิจารณาแยกแยะกันเพื่อหาความจริง จงยับยั้งสติปัญญาเพื่อ
ต่อเพื่อให้รู้เท่าเดียว คือสติปัญญาหมุนตัวเข้าสู่จุดที่ทุกขเวทนากล้าสาหัสปรากฏอยู่ในวง
ของกาย สติจดจ่อปัญญาคือคลายเวทนา กาย ใจ ที่กำลังคลุกเคล้ากันอยู่ ว่าทั้งสามอันนี้
เป็นอันเดียวกันหรือเป็นคนละอัน แยกแยะดูให้ละเอียดถี่ถ้วน ย้อนหน้าย้อนหลังคลบ
ทบทวนในระหว่างกาย เวทนา จิต ด้วยสติปัญญา อย่างสนใจกับเรื่องทุกอย่างจะหายและ
การจะเป็นจะตายตลอดสถานที่เวลาล่วงเวลาใดๆ ทั้งสิ้นในขณะนั้น จงสนใจแต่การพิจารณา
เพื่อความรู้แจ้งในกาย ในเวทนา ในจิตอย่างเดียว สติปัญญาจงให้เป็นปัจจุบันจดจ่อต่อ
งานอย่างใกล้ชิด คิดค้น อย่าหันเห อย่าคาดคะเน อย่าคั่นอย่าเคา ทั้งสมุทัย-ทุกข์ ทั้ง
มรรค-นิโรธ ว่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ควรจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะทั้งนี้ล้วนเปิด
ช่องให้สมุทัยทำงานของมันในวงความเพียรและเพิ่มโทษเพิ่มทุกข์ให้แก่เราฝ่ายเดียว ผู้
ปฏิบัติจึงระวังให้มาก เพราะเป็นกิเลสโดยแท้ที่ต้องระวังตั้งตัวอยู่เสมอไม่พลอให้มัน
ขณะเดียวกันก็ตั้งทำพิจารณาดังกล่าวแล้ว จงพิจารณาแบบตะลุมบอนใครดีใครอยู่ เป็นคู่
เคียงของสังขารม วิมุติธรรม ใครไม่จริงฟังไป แต่อย่าให้เราผู้ทรงความเพียรฟังก็แล้วกัน
ต้องรู้เพื่อให้กิเลสฟังเท่าเดียว ทำอื่นไม่ถูก ไม่เหมาะสำหรับนักปฏิบัติผู้เป็นเหมือนนักรบ
ในสงครามเพื่อชัยชนะโดยฝ่ายเดียว

การพิจารณาทุกขเวทนาในกายประสานกันกับจิต แยกแยะทั้งสามอย่างนี้ออกสู่
ความจริงด้วยปัญญาไม่หยุดยั้ง ย่อมทราบความจริงของกาย ของเวทนา ของจิตได้อย่าง
ชัดเจนหายสงสัย และได้ชัยชนะเป็นพักๆ ตอนๆ ได้ความอาภาวในทุกขเวทนาตลอด
ความล้มความตายก็กลายเป็นความจริงขึ้นมาเช่นเดียวกับกาย เวทนา จิต และหายจาก
ความกลัวตายดังที่กิเลสเคยหลอกมาเป็นประจำ พอความจริงเข้าถึงกันแล้วต่างอันก็ต่าง
จริง กายก็จริงตามสภาพของกาย เวทนาจึงจริงตามสภาพของเวทนา จิตก็จริงตามสภาพ
ของจิต ต่างอันต่างจริงแล้วไม่กระทบกระทั่งกัน แม้ความตายก็เป็นสังขารความจริง
อันหนึ่ง จะตื่นให้กิเลสหัวเราะทำไม

เมื่อสติปัญญาพิจารณาไม่ถอยจนทราบความจริงของกาย เวทนา จิต ประจักษ์ใจ
แล้ว

1. ทุกขเวทนาคับวูบลงในขณะนั้น

2. แม้ทุกขเวทนาไม่ดับก็ไม่ประสานกันกับจิตดังที่เคยเป็นมา
3. จิตสงบตัวอย่างละเอียดลออและอัศจรรย์เกินคาด
4. จิตที่สงบตัวนั้นปรากฏสักแต่ว่ารู้และอัศจรรย์เท่านั้น ไม่มีอะไรเกี่ยวข้อง
5. ขณะจิตสงบเต็มทีกายหมดไปจากความรู้สึกโดยสิ้นเชิง
6. ถ้าจิตพิจารณารอบตัวและตัดขาดจากเวทนาแล้ว แต่ไม่รวมลงเป็นเอกเทศ เป็นเพียงรู้ๆ อยู่ด้วยความรอบตัวร่างกายก็สักแต่ว่าปรากฏว่ามี แต่ไม่ประสานกับจิต

นี่คือผลแห่งการพิจารณาด้วยอุบายวิธีที่กล่าวมาเป็นดังนี้ในวงปฏิบัติ ถ้าอยากรู้ อยากเห็นอยากชม จงปฏิบัติตามวิธีที่กล่าวที่เคยได้อ่านในหนังสือที่ท่านอธิบายไว้จะมา ปรากฏที่ใจของเราเอง โดยไม่อาจสงสัย นี่คือ วิธีการพิจารณาทุกขเวทนาเวลาเกิดขึ้นกับ ร่างกาย จงพิจารณาอย่างนี้ จะรู้อย่างนี้จะเห็นอย่างนี้ไม่เป็นอื่น

ในนามขันธหรือนามธรรมทั้งสาม คือ สัญญา สังขาร และวิญญาณ เวลาพิจารณา ก็เกี่ยวข้องกับกายเหมือนกันในบางกรณี ข้อนี้นักให้เป็นข้อคิดข้อพิจารณาของผู้ปฏิบัติจะ ฟังรู้และปฏิบัติต่อตัวเองตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน เพราะนามขันธทั้งสามนี้ ท่าน พิจารณาเป็นการเป็นงานอย่างแท้จริง หลังจากจิตรู้เท่าปล่อยวางรูปขันธเรียบร้อยแล้ว เมื่อจิตยังไม่ปล่อยรูปขันธ การพิจารณาจำต้องประสานถึงรูปขันธอย่างแยกไม่ออก แต่ ทั้งนี้เป็นหน้าที่และเป็นกิจจำเป็นของนักปฏิบัติจิตภาวนาโดยเฉพาะเป็นรายๆ ไป หากรู้ กับตัวเองว่าจะควรพิจารณาทั่วไปกับขันธทั้งหลายหรือจะพิจารณาขันธใดในกาลเช่นไร โดยเฉพาะ ผู้ปฏิบัติจิตภาวนาเท่านั้นจะเข้าใจในการพิจารณาขันธให้เหมาะสมกับการ ปล่อยวางเป็นวรรคเป็นตอนไป การพิจารณาอย่างกว้างขวางก็ในวงรูปขันธเท่านั้น รูป ขันธนี้พิสดารอยู่มาก การพิจารณาจึงไม่ขึ้นอยู่กับผู้ใด สุดแต่ถนัดต่อการพิจารณาจะ แยกแยะร่างกายส่วนต่างๆ ออกเป็นชิ้นเป็นอันจากคำว่าสัตว์ว่าบุคคลก็ได้ จะพิจารณา เป็นอสุภะสิ่งปฏิกูลโสโครกหมดทั้งร่างก็ได้ จะพิจารณาไปทางไตรลักษณ์อย่างใดอย่าง หนึ่งหรือทั้งสามไตรลักษณ์ก็ได้ จนจิตมีความชำนาญทั้งภาพอสุภะและภาคไตร ลักษณ์จนหาที่ติดที่ข้องไม่ได้แล้วก็ปล่อยวางไปเอง

เมื่อจิตปล่อยวางรูปขันธแล้ว จิตจะหมุนเข้าสู่นามขันธทั้งสาม คือ สัญญา สังขาร วิญญาณ อย่างเต็มสติปัญญาที่มีอยู่ต่อไป ไม่มีคำว่าทอดอวดละเลย สติปัญญาจะหมุน

ตัวไปเองโดยไม่ถูกบังคับใดๆ ทั้งสิ้น เพราะเป็นขั้นสติปัญญาค่องตัวแล้ว เรื่อง
สติปัญญาค่องตัวนี้เริ่มเป็นมาแต่ขั้นพิจารณาสุกะในรูปขั้นค่องตัวอยู่แล้วจนถึงขั้น
ปล่อยวาง เมื่อก้าวเข้าสู่ สัจญา สังขาร วิญญาณ จึงค่องตัวต่อการพิจารณาทุกแง่ทุกมุม
ไม่มีคำว่าอึดอัดเนือยนาญดังที่เคยเป็นมา นอกจากต้องรู้เอาไว้เมื่อเห็นว่าจะเพลิดเพลिन
ต่อการพิจารณาจนเกินไปไม่ยอมพักตัวในเรือนคือสมาธิ ที่เคยเห็นในตำราว่า มหาสติ
มหาปัญญา นั้นจะปรากฏกับสติปัญญาของผู้ปฏิบัติที่หมั่นตัวไปกับการพิจารณาไม่หยุด
หย่อนผ่อนคลายในการทำงานไปเอง ไม่ต้องถามใคร

นับแต่ขั้นรู้เห็นอสุกะเด่นชัดด้วยการพิจารณาเรื่อยมา ความจีเกียจ ความท้อแท้
อ่อนแอ ความอิดหนาระอาใจหายหน้าไปหมดไม่ปรากฏในจิตดวงนั้นเลย ด้วยเหตุนี้แล
จึงทำให้รู้ประจักษ์ใจว่า อันความจีเกียจไม่เอาไหน เป็นต้น มันเป็นสกุลกิเลสทั้งมวล
เป็นตัวมดจิตใจสัตว์โลกไว้ให้ก้าวสู่ความดีงามไม่ออกพอลูกตบธรรม มีสติปัญญา เป็น
ต้น เผลอลาญให้พินาศไปแล้ว สิ่งเหล่านี้ไม่มีในจิตใจเลย มีแต่ความเข้มข้นแห่งความ
เพียรทุกๆ อริยาบถ เว้นแต่หลับเท่านั้น นอกนั้นก็เพียรแห่งความเพียรทั้งสิ้น กิเลส
เหล่านี้ไม่กล้ามาขัดขวางแม้จะยังมีอยู่ภายในใจก็ตาม เพราะนับวันจะ กุสลา มันอยู่แล้ว
อย่างมั่นใจ เพราะฉะนั้นการพิจารณานามขั้นทั้งสามของท่านผู้มีสติปัญญาอันเกรียง
ไกรมาแต่รูปขั้นแล้ว จึงค่องตัวรวดเร็วไม่มีสติปัญญาใดในโลกสมมุติจะรวดเร็วเทียม
เท่าได้

จิตที่ปล่อยรูปขั้นแล้ว ยังต้องฝึกซ้อมสติปัญญาจากความคิดปรุงภาพแห่งขั้นให้
ปรากฏขึ้นแล้วดับไป ปรากฏขึ้นแล้วดับไปๆ จนรูปขั้นที่ปรากฏขึ้นจากความปรุงดับ
อย่างรวดเร็วราวกับฟ้าแลบ จากนั้นเป็นจิตว่างจากรูป จากวัตถุต่างๆ ทั้งภายในและ
ภายนอก หมดความสนใจพิจารณาต่อไปอีก มีแต่หม่นเข้าสู่นามธรรมทั้งสามอย่างใด
อย่างหนึ่งหรือทั้งสามโดยถ่ายเดียว โดยถือจิตเป็นเป้าหมายแห่งการพิจารณา เนื่องจาก
อาการทั้งสามนี้ปรากฏขึ้นจากจิตแลดับไปที่จิต สังเกตสอดรู้อาการเหล่านี้ ขณะเกิดและ
ดับ เมื่อสติปัญญารู้เท่าทัน สัจญาก็ดี สังขารก็ดี วิญญาณก็ดี จะมีเพียงปรากฏขึ้นแล้วดับ
ไปๆ ไม่สืบต่อกับอะไร

จิตขั้นพิจารณานามธรรมนี้ เป็นจิตว่างจากสิ่งภายนอกทั้งปวง แต่ยังไม่ว่างจากจิต
และนามธรรมทั้งสามนี้ จึงต้องพิจารณาจุดนี้โดยความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ซ้ำๆ

ซาๆ จนจิตพอกับขันธและหยั่งเข้าสู่จิตล้วนๆ อันเป็นเรือนรังของอวิชาโดยเฉพาะ
พิจารณากันในจุดนั้นกับนามขันธประสานกัน จนสติปัญญาเห็นความเหลวไหล
หลอกลวงของนามขันธพร้อมทั้งจิตอวิชาประจักษ์ใจแล้ว อวิชาภายในใจก็พังทลาย
หายซากลงไปในขณะนั้นด้วยสติปัญญาที่ทันสมัย

อวิชาอันเป็นกิเลสโดยตรงนั้นดับ ส่วนขันธอันเป็นเครื่องมือของกิเลสวิชานั้น
ไม่ดับ ไม่หายซาไปกับอวิชา แต่กลับมาเป็นเครื่องมือของจิตบริสุทธิ์และเป็นขันธ
ล้วนๆ ไม่มีกิเลสเข้าครองอำนาจเหมือนแต่ก่อน เพราะจิตบริสุทธิ์ ธรรมบริสุทธิ์นั้นไม่
บีบบังคับขันธเหมือนกิเลส และไม่ยึดเหมือนกิเลส เพียงอาศัยขันธเป็นเครื่องมือด้วย
ความยุติธรรมเท่านั้น นี่คือการล้างป่าช้าความเกิด ตายให้สิ้นซากไปจากใจ ปราชญ์ท่าน
ล้างอย่างนี้แล จงพากันจำไว้ให้ถึงใจและนำไปปฏิบัติให้ถึงธรรม จะเข้าถึงพระพุทธเจ้า
ทั้งหลายในขณะที่จิตเข้าถึงธรรมบริสุทธิ์เต็มดวงนั้นแล หายสงสัยในพระพุทธเจ้า พระ
ธรรม พระสงฆ์ โดยประการทั้งปวง สงครามระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้กันภายในวง
ความเพียรของนักปฏิบัติจิตภาวนา โดยยึดใจเป็นเวทีสนามรบมาจบมายุติกันที่ดวงใจที่
บริสุทธิ์หลังจากกิเลสสิ้นซากไปหมดแล้ว ปัญหาทั้งมวลมาหมดกันที่นี้แล ดังนั้นจึงขอ
นิมนต์พระลูกพระหลานทั้งหลาย รู้เนื้อรู้ตัวด้วยธรรมกระเทือนโลกที่ปลุกสัตว์ทั้งหลาย
ให้ตื่นจากความหลับของกิเลสแต่บัดนี้ที่กำลังมีครูอาจารย์สั่งสอนอยู่ จะไม่เสียที่ให้กิเลส
ชนิดต่างๆ อยู่ร่ำไปดังที่เคยเป็นมา ซึ่งนำทุเรศอาณักหนาในสายตาของนักปราชญ์ผู้
ฉลาดแหลมคมเหนือกิเลสโดยประการทั้งปวงแล้ว พวกเราที่ถูกกิเลสกล่อมใจให้หลับทั้ง
ที่ตื่นอยู่ มักเห็นจิตดีกว่าใจ เห็นภัยว่าเป็นคุณ เห็นบุญว่าเป็นบาป เห็นหาบเห็นหามอัน
เป็นภาระหนักว่าเป็นเครื่องประดับตกแต่งที่สวยงามอร่ามตาแซมชื่นใจ ทำอะไรที่เป็น
สารคุณจึงมักทำแบบสุกเอาเผากินแบบขอไปทีๆ ผลจึง ลุ่มๆ ดอนๆ หาความสม่ำเสมอ
และหลักเกณฑ์ไม่ได้ ราวกับไม้ปักกองขี้ควาย คอยแต่จะหกหล่นก้มกราบหาความเป็นตัว
ของตัวเองไม่ได้ มีแต่ความไร้สาระเต็มตัวเต็มใจ กิริยาใดๆ แสดงออกมีแต่กิริยาอาการ
ทำลายตัวเอง ทั้งนี้เพราะความชินของนิสัยที่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากเจ้าของในทางที่
ถูกที่ดีเท่าที่ควร พระทั้งองค์ คนทั้งคนจึงกลายเป็นเศษพระเศษคนไปได้ และเคลื่อนกล่น
อยู่ในท่ามกลางแห่งคนดีซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าประเภทเศษคนระหว่างแห่พระดี พระแท้
ด้วยสุปฏิปัตติ คนดี คนแท้ ด้วยทาน ศีล ภาวนา สัมมาการะ กับพระเศษ คนเศษ คนเดน
เราจะสมัครทางไหน จงรับคัดสินใจจากการพิจารณาด้วยดีเสียแต่บัดนี้ เวลาคนตายแล้ว

ความดีความงามที่พึงหวังไม่ได้อยู่กับผ้าเหลืองที่ห่มคลุมและการนิมนต์พระมา กุสลา มาติกา บังสุกุลอะไรนะ แต่มันขึ้นอยู่กับตัวเราฝึกเราให้มี กุสลาธรรม คือความฉลาด เปลื้องตนจากสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายขณะที่มีชีวิตอยู่ต่างหาก จะว่าผมไม่บอกไม่เตือน นี่คือการบอกคำเตือนท่านทั้งหลายโดยแท้จริงอย่างถึงใจเรื่อยมา ไม่มีเพียงครั้งนี่ครั้งเดียว จงจดจำให้ถึงใจและปฏิบัติตามตลอดไป ด้วย อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ พยายามทำตนให้เป็นเนื้อเป็นหนังของตนธรรมเครื่องดำเนินและส่องทาง จะไม่เป็นพระศรี เณรศรี พระล้ำสมัย เณรล้ำสมัย คนศรี คนล้ำสมัยต่อความดีงามและมรรคผลนิพพานที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ไว้อย่างสดๆ ร้อนๆ ด้วยพระเมตตาสุดส่วน ไม่มีใครเสมอเหมือน

ผมเองก็นับวันแก่ลง การแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนก็ไม่สะดวก พระเณรก็นับวันหลั่งไหลมามากเพื่อรับการอบรมสั่งสอน คณะมาอยู่และศึกษาอบรมก็จะตั้งใจจริง ยอ้านำความเหลวๆ แหละๆ มาสั่งหารตนและทำลายเพื่อนฝูงผู้ตั้งใจปฏิบัติธรรม จะเสียไปทั้งเราและผู้อื่น ขึ้นชื่อว่ากิเลสแล้วไม่ไว้หน้าใคร มันทำลายสิ้นคำว่า พระๆ เณรๆ หรือความเข้าใจว่าเราเป็นพระเป็นเณรนั้น พึงทราบว่ากิเลสคือกิเลสที่เคยเป็นข้าศึกต่อเราเต็มตัว ไม่กลัวใคร อย่าเข้าใจว่าเป็นมันจะมาถวายเป็นลูกศิษย์กันกุฎิ ถวายการอุปฐากรักษา เพื่อความสะดวกปลอดภัยไว้สืบทอดในการประกอบความ پاکเพียรของพระที่ตนเข้าใจว่าเป็นอาจารย์ของมันเลย จงทราบว่าแม้เราบวชเป็นพระเป็นเณรแล้วแต่กิเลสมันคือกิเลสอย่างเต็มตัวและขึ้นอยู่บนหัวคน หัวพระ หัวเณรเรื่อยมา แต่ก่อนบวชจนบัดนี้ไม่ยอมลงเลย ฉะนั้น มันจึงไม่กลัวพระ กลัวเณร กลัวคน กลัวสัตว์โลกใดๆ ทั้งสิ้น แต่มันเป็นนายและเป็นข้าศึกของคนของสัตว์ของพระเณรเรื่อยมา และยังจะเรื่อยไปถ้าไม่รับกำจัดมันเสียแต่บัดนี้ให้หนีหายสิ้นซากไปจากใจ การเทศน์อย่างหมดไส้หมดพุง ไม่มีอะไรหลงเหลือตกค้างอยู่ภายในใจเลย ทั้งหมดคือปฏิบัติทาเครื่องดำเนิน เผ็ดร้อนหนักเบาประการใดที่เคยต่อสู้กับกิเลสมา ทั้งผลที่ปรากฏขึ้นจากการปฏิบัติมาน้อย หยาบละเอียดก็ได้ขุดคุ้ยมาแสดงให้ฟังอย่างหมดเปลือกหมดไส้พุง ไม่มีลีลลับปิดบังไว้แม้แต่น้อย ดังนั้นจงนำอุบายวิธีเหล่านี้ไปฝึกหัดคัดค้านดานกิเลสตัวร้ายกาจแสนพิษของทุกท่านอย่างเต็มกำลังความสามารถ แต่ระวังอย่าให้กิเลสฝึกหัดคัดค้านเอาเสียอย่างหมอบราบแทนที่จะคัดมันก็แล้วกัน ข้อนี้นี้ผมกลัวนักหนา ไม่อยากเห็นไม่อยากได้ยิน เพราะผมเองเคยโดนมันคัดค้านมานานแล้ว จึงเป็นบทเรียนอย่างดีที่สุดจะนำมาเตือนท่านทั้งหลายไม่ได้ ขอจบเสียที จงพากันสวัสดีมีชัยทั่วหน้ากัน

จบเทศน์เท่านั้น